

نام شخصیت: دکتر

نوع عروسک: نمایشی نخی (ماریونت)

وابستگی جغرافیایی: ایران (خیمه شب بازی)

دوره تاریخی: شکل گرفته در دوره پهلوی دوم با ریشه‌هایی در نمایش‌های سنتی

ژانر نمایشی: طنز اجتماعی و انتقادی

نقش در نمایش: شخصیت فرعی موقعیت‌محور، کاریکاتور تخصص پزشکی

توصیف کلی

دکتر معمولاً با روپوش سفید، عینک گرد، کیف پزشکی و چهره‌ای با سبیل یا ریش باریک ظاهر می‌شود. لحن صحبتش پر از کلمات فرنگی یا واژگان سنگین است. این شخصیت اغلب حالتی خودبزرگ‌بین دارد، اما در روند نمایش، ناتوانی‌اش در تشخیص، درمان یا درک شرایط اجتماعی آشکار می‌شود. گاهی نماینده‌ای از پزشکان سنتی است که نسخه‌های عجیب و غریب تجویز می‌کند، و گاه نماینده پزشکی مدرن که از درد مردم بی‌خبر است.

شیوه ساخت و اجرای فنی

عروسک دکتر معمولاً با جزئیاتی چون کیف کوچک دستی، عینک، ابزار پزشکی نمادین (مثل گوشی پزشکی یا شیشه دارو) طراحی می‌شود. حرکات دست‌ها، اشاره با انگشت، بالا بردن ابزار، یا باز و بسته کردن دهان در نسخه‌های پیشرفته اجرا می‌شود. تَن صداسازی اغلب رسمی، جدی، با واژگان دشوار و لحنی شتاب‌زده است. در برخی نسخه‌ها، تَن او تقلیدگونه و شبیه کاراکترهای فرنگی طراحی شده است.

جایگاه نمایشی

دکتر در میانه یا اوج روایت وارد صحنه می‌شود؛ معمولاً وقتی شخصیتی مانند شاه، وزیر یا مبارک بیمار یا ناآرام شده‌اند. او نسخه‌ای می‌پیچد یا دستوری علمی می‌دهد، اما نتیجه اغلب به اغتشاش یا طنز می‌انجامد. این تیپ نمایشی میان ادعای علم و واقعیت اجتماعی فاصله می‌گذارد. گاه دکتر تبدیل به چهره‌ای دلسوز و انسانی نیز می‌شود، اما در اغلب مواقع، تیپی برای نقد تجدد سطحی یا علم بدون اخلاق است.

تحلیل و معنا

دکتر در خیمه‌شب‌بازی بازتابی از دغدغه‌های جامعه نسبت به پزشکی، علم، و اقتدار علمی است. این شخصیت می‌تواند نماد اعتماد کورکورانه به تجدد، یا بالعکس، نقد ناآگاهی مردم نسبت به بهداشت باشد. دکتر همزمان محل طنز، آموزش و هجو است؛ شخصیتی که با «علم» وارد صحنه می‌شود اما زیر سؤال می‌رود.

موسیقی و صدا

ورود دکتر با ضرب‌آهنگ منظم، گاه صدای زنگ مطب، یا افکت شیشه‌های دارو و سرفه همراه است. صداگذاری او با لحنی «شبه‌علمی» و گاه تقلیدی از لهجه‌های فرنگی انجام می‌شود. تأکید روی واژگان تخصصی، مثل «آنتی‌بیوتیک»، «نسخه»، «تشخیص»، «علائم»، یا «عوارض» بخش جدانشدنی از صدای اوست.

وضعیت نگهداری

عروسک دکتر با روپوش سفید (یا در برخی نسخه‌ها کت و شلوار و پاپیون)، کیف، و گاه عینک طراحی می‌شود. در برخی مجموعه‌های حرفه‌ای، ابزارهای همراه او مانند گوشی پزشکی، قرص یا سرنگ کوچک از متریال چوب یا فلز سبک ساخته شده‌اند. چهره او گاهی جدی، گاهی متکبر، و در نسخه‌های طنزآمیز، کاملاً کاریکاتوری با دماغ بزرگ یا سبیل پررنگ است.